

Sygn. akt III KS 1/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 lutego 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Przemysław Kalinowski (przewodniczący)

SSN Jerzy Grubba (sprawozdawca)

SSN Andrzej Stępka

Protokolant Łukasz Biernacki

w sprawie **D. A.**

oskarżonego z art. 62 ust.1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 19 lutego 2019r.

skargi Prokuratury Regionalnej w [...]

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 30 października 2018r.,

sygn. II AKa [...], uchylającego wyrok Sądu Okręgowego w O. z dnia sygn. II K [...]

**uchyla zaskarżony wyrok w części dotyczącej rozstrzygnięcia
o czynach zarzuconych D. A. (pkt I) i w tym zakresie sprawę
przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu
w [...].**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w O. z dnia 18 kwietnia 2018 r. w sprawie II K [...] oskarżonego D. A. uznano za winnego popełnienia dwóch czynów zakwalifikowanych z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii (zarzut VI i VII aktu oskarżenia) zaś postępowanie o czyn opisany w pkt V aktu oskarżenia umorzono

na podst. art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. w zw. z art. 10 k.k. Jak wskazał ten Sąd w uzasadnieniu wyroku, powodem umorzenia było stwierdzenie w tym zakresie „negatywnej przesłanki procesowej w postaci nieukończenia 17 roku życia w chwili popełnienia czynu”.

Orzeczenie to w zakresie umorzenia postępowania, zostało zaskarżone apelacją Prokuratora Rejonowego w O..

Wyrokiem z dnia 30 października 2018 r. w sprawie II AKa [...] Sąd Apelacyjny uchylił zaskarżony wyrok w stosunku do oskarżonego D. A. i w tym zakresie sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

W dniu 29 listopada 2018 r. skargę na wyrok sądu odwoławczego złożyła Prokuratura Regionalna w [...].

W skardze zarzucono:

- naruszenie art. 437§1 i 2 k.p.k., co wynikało z błędnego uznania, że w stosunku do oskarżonego D. A. zachodził przypadek obrony obligatoryjnej z uwagi na to, że w chwili popełnienia jednego z zarzuconych mu czynów był osobą nieletnią, udział obrońcy w postępowaniu karnym był obligatoryjny z art. 79 § 1 pkt 1 k.p.k., a nawet wszczęcie postępowania karnego po ukończeniu przez sprawcę czynu zabronionego 18 lat nie pozbawia go statusu nieletniego, co doprowadziło Sąd odwoławczy do uznania, że z powodu zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. zaszła podstawa do uchylenia wyroku w stosunku do oskarżonego D. A. w całości i przekazania w całości sprawy tego oskarżonego do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, w sytuacji gdy oskarżonemu D. A. urodzonemu 2 sierpnia 1999 roku przedstawiono m.in. zarzut popełnienia czynu z art. 62 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii, którego miał dopuścić się w bliżej nieustalonym dniu 2014 roku, uzupełnienie zarzutów o ten czyn nastąpiło na mocy postanowienia z dnia 14 grudnia 2017 roku, a całe postępowanie przygotowawcze zostało wszczęte przeciwko niemu w dniu 30 sierpnia 2017 roku, a więc po ukończeniu przez niego 18 lat, a tym samym w świetle art. 79 § 1 pkt 1 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym zarówno na datę skierowania aktu oskarżenia, datę orzekania przez Sąd I Instancji, jak i Sąd odwoławczy, nie zachodził przypadek obrony obligatoryjnej, brak więc było podstaw do wyjścia poza granice zaskarżenia

określone poprzez zarzuty wskazane w apelacji prokuratora i uchylenie wyroku Sądu I instancji w całości w stosunku do D. A..

Podnosząc powyższe skarżący wniósł o uchylenie punktu I-go wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] w zakresie dotyczącym oskarżonego D. A. i w tej części o przekazanie sprawy sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Argumentacja przedstawiona przez skarżącego w zarzucie i uzasadnieniu skargi jest zasadna.

Sąd Odwoławczy rzeczywiście, jak wydaje się, nie dostrzegł zmiany treści przepisu art. 79 § 1 pkt 1 k.p.k., która nastąpiła z dniem 1 lipca 2015r. na mocy art. 1 pkt 22 ustawy z dnia 27 września 2013r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013r., poz.1247). Z tym dniem, w postępowaniu karnym oskarżony musi mieć obrońcę, między innymi wówczas, jeżeli nie ukończył 18 lat. Tym samym, obligatoryjna obrona – w rozumieniu przepisów k.p.k. – przestała być związana z okolicznością, iż zarzucanego czynu sprawca dopuścił się jako nieletni, a wiązać ją należy z jego wiekiem w czasie toczenia się procesu karnego.

W niniejszej sprawie, czyn opisany w pkt V aktu oskarżenia, co prawda został popełniony w czasie, gdy D. A. nie miał ukończonego 18 roku życia, lecz postępowanie o ten czyn wszczęto, gdy 18 lat już ukończył. Z tego tytułu zatem, nie powstało po stronie oskarżonego uprawnienie do obrony obligatoryjnej.

Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu swego wyroku na k. 13 odwołuje się dodatkowo do przepisów ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Jednakże i w tej kwestii zauważyć należy, że sytuację oskarżonego opisuje art. 18 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 26 października 1982r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (t. j. Dz. U. z 2018r., poz. 969). Przepis ten normuje bowiem sytuację nieletniego – osoby, które dopuściła się czynu karalnego, a więc popełniła przestępstwo lub przestępstwo skarbowe po ukończeniu lat 13, ale nie ukończył lat 17, a co do którego, wszczęto postępowanie po ukończeniu przez nieletniego lat 18. Tymczasem obligatoryjność obrony w procesie karnym wynikająca z przepisów u.p.n. dotyczy tylko sytuacji, gdy postępowanie wszczęto przed ukończeniem przez nieletniego lat 18 (art. 18§2 pkt 1b u.p.n. – przepis ten ma charakter *lex specialis*

w stosunku do przepisów k.p.k., a więc w takiej sytuacji obligatoryjność obrony nie ustawałaby również w chwili ukończenia przez oskarżonego 18 roku życia.).

Skoro zatem obowiązkowy udział obrońcy w procesie karnym toczonym w niniejszej sprawie nie wynika ani z norm k.p.k. ani u.p.n., brak jest podstaw do przyjęcia, że zaistniała bezwzględna przesłanka odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.

Stąd też zasadność skargi prokuratora w tym zakresie.

Zasadnie skarżący podniósł i kolejną okoliczność – zakres uchylenia zaskarżonego wyroku. Z całą pewnością w niniejszej sprawie nie było żadnych podstaw do uchylenia wyroku w całości – wszak ewentualne naruszenie przepisów o obronie dotyczyło tylko czynu opisanego w pkt V aktu oskarżenia. Nie było zaś podstaw do uchylania z tego powodu całości wyroku co do D. A..

Na koniec, już poza zakresem skargi, wypada wskazać też, że również Sąd Okręgowy nie byłby sądem właściwym rzeczowo do rozpoznania tak uchylonej sprawy. Wszak właściwość Sądu Okręgowego w niniejszym postępowaniu wynikała wyłącznie z tego, że współoskarżonemu J. C., co którego wyrok został utrzymany w mocy, a tym samym uprawomocnił się, zarzucono popełnienie czynu z art. 59 ust.2 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Tymczasem oskarżony D. A. nie stał pod zarzutem popełnienia żadnej zbrodni.

Kierując się przedstawionymi względami Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny raz jeszcze winien rozpoznać wniesione w sprawie D. A. apelacje dostrzegając przy tym treść zmienionych przepisów k.p.k., a także przepisy u.p.n. – w tym również te, które obowiązywały w dacie popełnienia zarzuconego czynu (jak np. art. 13 u.p.n.).